

... the complexity of modern life has steadily whittled away the functions the ordinary citizen can intelligently and comprehendingly perform for himself. In the original American populistic dream, the omnicompetence of the common man was fundamental and indispensable. It was believed that he could, without much special preparation, pursue the professions and run the government. Today he knows that he cannot even make his breakfast without using devices, more or less mysterious to him, which expertise has put at his disposal; and when he sits down to breakfast and looks at his morning newspaper, he reads about a whole range of vital and intricate issues and acknowledges, if he is candid with himself, that he has not acquired competence to judge most of them.

Anti-Intellectualism in American Life

Richard Hofstadter

1964

Shae
A099

RABBIT WITH MASK 面具兔

-
-
-
-
-
-
-

FormatE

Vad händer nu?

Arkivforum 17 oktober 2023

Riksarkivet

Vem är jag?

Juridisk och teknisk rådgivare och utredare på avdelningen för informationshantering (AFI)

Benjamin.Yousefi@Riksarkivet.SE

- Ansvarig utredare för FormatE
- Utredningen för betrodda tjänster (expert)
- Samrådsgruppen (ledamot)
- ArkivE
- Elektroniska underskrifter
- Preforma
- PDF/A

-
-
-
-
-
-
-

Översikt

Vad jag ska prata om idag!

- 1-5 år till omsättning av författningsförslagen – Vi är nu på år 2
- Lite om nuläget, några observationer och tankar
- Ni kan skutta in med frågor under presentationen

Vad jag ska prata om idag!

- 1. Kommunikationskanaler**
- 2. Arbetsgrupper**
- 3. Vägledning**
- 4. Författningsförslagen**
  - *Tekniska krav*
  - *Arkivrättsliga krav*
  - *TeK*
  - *ArK*

-
- **Kommunikationskanaler**
-
-
-
-
-
-

Kommunikationskanaler

FormatE@Riksarkivet.SE

Webbsidor för FormatE

- [HTTPS://Riksarkivet.SE/FormatE](https://Riksarkivet.SE/FormatE)
  - Kommande och tidigare presentationer
  - Inspelade presentationer
  - Länkar till officiella råd och stöd
    - <https://riksarkivet.se/digitisering-av-ljud-och-video>
  - Om arbetsgrupper och vägledningar
  - Kommande utkast till tekniska och arkivrättsliga krav
- [HTTPS://Github.com/Riksarkivet/FormatE](https://Github.com/Riksarkivet/FormatE)

Riksarkivet

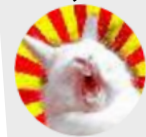
-
- **Arbetsgrupper**
-
-
-
-
-
-

Arbetsgrupper

- Elektroniska fakturor
  - SFTI
- Rörlig bild och video, och ljud
  - Filminstitutet, Musikverket, SBU, SND
- Elektroniska fotografier
  - Riksantikvarieämbetet
- Kontrollfunktioner
- Informationsformat
  - SND
  - Norrtälje kommun

Riksarkivet

Benjamin Yousefi

FormatE (RA-KS [2022-00018](#)) arbetsgrupp för ömsesidigt samarbete och ekonomisk fröjd

till: [REDACTED]

2023-05-06 22:06

Hälsningar! Vänligen godta min ursäkt för att skriver till er utan tidigare relation. Även om vi aldrig träffats förut har jag all anledning att tro att er verksamhet är intresserad av vad jag har att erbjuda. Mitt namn är Benjamin Yousefi (jurist, utredare), en viktig person på Riksarkivet av Sverige. På vår avdelning har vi upptäckt glädjen av enorma summor av besparingar på flera miljoner svenska kronor (mycket pengar) tack vare arbetet med FormatE. Jag vet att detta är enastående, men det är häpnadsväckande enkelt att uppnå i tider som denna.

Jag kontaktar er därför nu om att på samma sätt för en mindre investering av arbetstid åtnjuta effektivitet, nytta och lycka i er verksamhet med framställningen av elektroniska handlingar. Då kanske ni frågar er varför vi behöver er hjälp? Svaret är att er verksamhet har

Arbetsgrupper

Syfte

- Tekniska krav
- Arkivrättsliga krav
- Vägledning

Omfattning

- Informella, flexibla, "växa organiskt"
- "Plattform"
- Går att avgränsa sig till vad som är av intresse för verksamheten, till exempel
  - Ett fall
  - En specifikation
  - En fråga

-
- **Vägledning**
-
-
-
-
-
-

Vägledningar

- Prioriterat detta år
- Ta fram vägledningar som konkretiserar författningsförslagen
  - Särskilt efterfrågat av remissvaren

Vägledning

- **Beständighet och arkivbeständighet**
  - Nytt utkast ska tas fram
- **Elektroniska fakturor**
  - Grafisk formgivning
- **Elektroniska fotografier**
  - Första manuset skickat till arbetsgruppen
- **Elektronisk video**
  - Nytt utkast ska tas fram
- **Informationsformat**
  - Prioriterat att påbörjas vid tillfälle
- **Kontrollfunktioner**
  - Nytt utkastet snart färdigt
  - Bygger vidare på förstudien och remissvaren till den (och författningsförslagen)

-
- **Författningsförslagen**
-
-
-
-
-
-

Författningsförslagen

- När kommer författningarna?
- Varför tar författningarna sådan tid?
- Vad ska vi göra tills de kommer?

Författningsförslagen

- År 24/25 (optimistiskt)
  - Jämför konsekvensutredningen att förslagen redo att "omsättas" år 2026 (fem år efter remiss)
- Prioritering hamnat på vägledningar och annat främjande
  - Jämför vägledningen om kontrollfunktioner som ersätter författningsförslag och författningskommentarer
- Hemlig överraskning (K*N*N)

Författningsförslagen

- Vad som händer i praktiken är att kraven införs inkrementellt, stegvist
  - Riksarkivet utgår från TeK och Ark
    - Rådgivning, information och svar på frågor
      - Digitisering av analog video
      - Kontrollfunktioner
    - Vägledningar
      - Elektroniska fakturor
- Mer information kommer att publiceras på Riksarkivet.SE
  - <https://riksarkivet.se/medium-och-formatval>

Författningsförslagen

För verksamheter med Riksarkivet som arkivmyndighet

- RA-FS 2009:2 inte tillräckligt? Titta på TeK
- Ska handlingarna bevaras hos er? Stäm av med Riksarkivet (tillsyn)
  - Tänk på att TeK (eller ArK) inte omfattar myndigheters arkiv, vilket regleras av RA-FS 2009:1
- Ska handlingarna överlämnas till Riksarkivet?
  - Riksarkivets ArK är inte fastställda
  - Stäm av med Riksarkivet för att säkerställa att de nya kraven kommer att vara normativa (t.ex. genom föreskrifter, praxis, standardisering) vid tidpunkten för överlämnandet eller annars har en överenskommelse med Riksarkivet innan överlämnande.

Författningsförslagen

- Viktigt att uppmärksamma:
  - *Med undantag för fel och andra förbiseenden så gäller det **materiella innehållet***
  - Författningsförslagen endast en manifestation av (ett sätt att uttrycka) de tekniska och arkivrättsliga kraven
    - Som föreskrifter ger det förutsägbarhet

-
- Tekniska krav
-
-
-
-
-
-

Tekniska krav

- De tekniska kraven är inte rättsligt gällande
- De tekniska kraven är emellertid *tekniskt lämpliga*

Tekniska krav

Med några undantag, de nya tekniska kraven överlappar och utökar befintliga tekniska krav i RA-FS 2009:2

- dels när befintliga krav saknas, till exempel för ljud och video
- dels med förtydligande eller detaljerade krav för befintliga tekniska krav, till exempel för bilder, kalkylblad, kontorsdokument, teckenkodningar, och webbsidor.

RA-FS 2009:2 har alltid företräde men om det saknas tekniska krav för vissa typer av handlingar eller när de tekniska kraven är tvetydiga i gällande föreskrifter så kan förslagen användas som stöd och underlag för att tillämpa RA-FS 2009:2

Tekniska krav

Varför är tekniska detaljer viktiga?

- Välja rätt materiel och metoder
  - Rätt hårdvara och mjukvara
  - Rätt inställningar
- Specifikationer + olika implementeringar
  - Samma standarder implementeras olika av olika produkter
  - Olika produkter implementerar egna standarder
  - Jfr stöd för "PDF" och "PDF/A"
- Standardisering = Specifikationer + samma implementeringar

-
- Arkivrättsliga krav
-
-
-
-
-
-

Arkivrättsliga krav

Två strategier för att bevara elektroniska handlingar

1. Bevara som är (ursprungligt skick)
2. Förenkla (gallra), till exempel
  1. "platta databaser" (t.ex. "xSQL" till CSV)
  2. "Rastrera" (t.ex. bild av en webbsida)
  3. "Rista in informationen" (t.ex. kontorsdokument till PDF/A)
  - = Ändrar programberoenden, vanligtvis till mindre komplicerade
    - Databashanterare → textläsare
    - Webbläsare → bildläsare
    - Kontorsprogram → PDF-läsare

Arkivrättsliga krav

Två strategier för gallring – vad ska vara kvar:

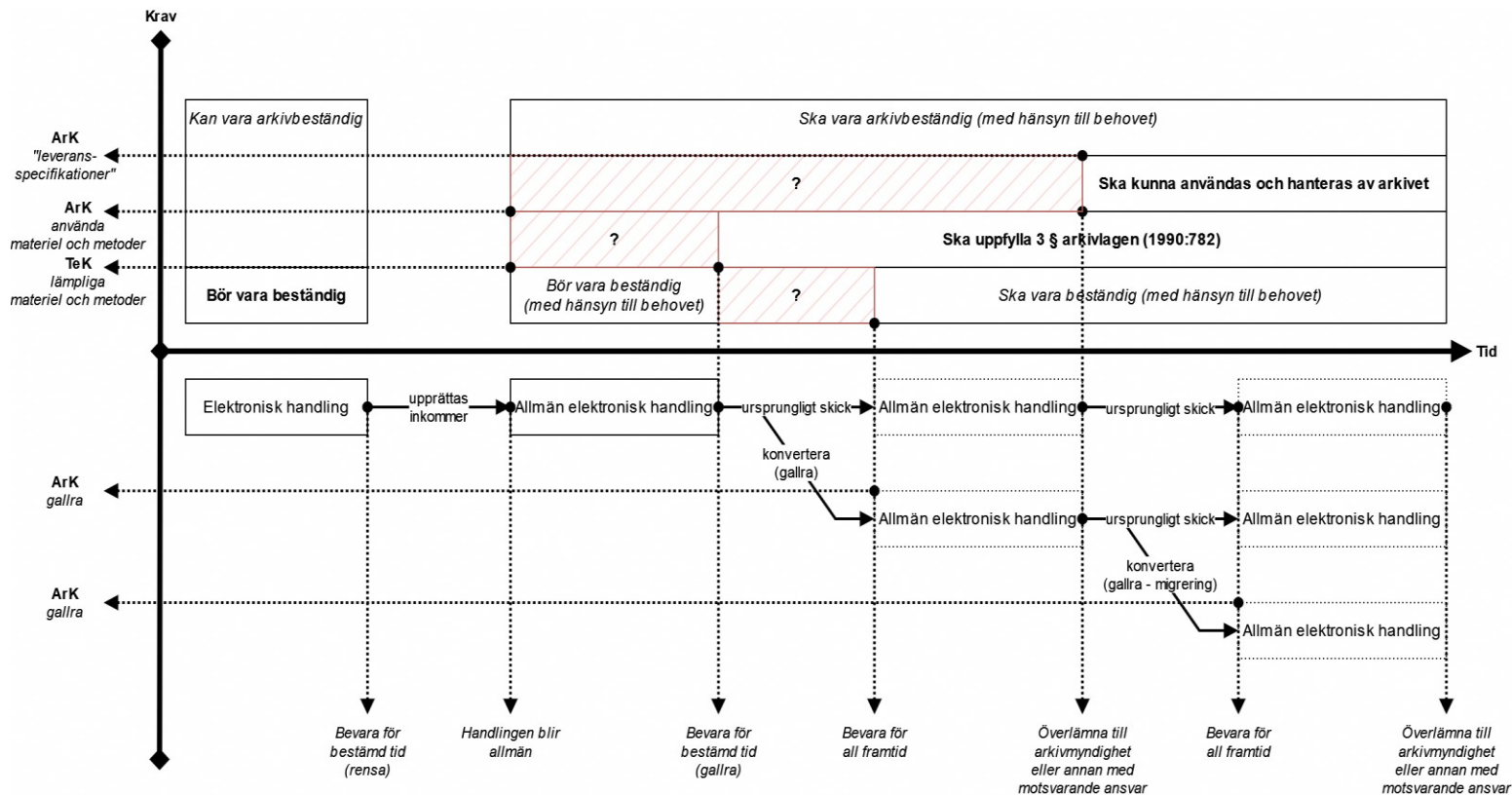
1. Inget (hela handlingen gallras)
2. Icke-väsentlig information (handlingens funktionella skick bevaras)
  - **Automatisk behandlingsbart** läsbart för datorer, maskiner
  - **Observerbart** läs- eller hörbart för särskilda människor, främst tekniker (binära format)
  - **Uppfattningsbar** läs- eller hörbart för särskilda människor, främst tekniker (informationsformat och domänspecifika koder)
  - **Förståelsebart** läs- eller hörvänligt för människor i allmänhet
    - Innehållet, och kanske vissa informations- och innehållsformat

Arkivrättsliga krav

Det följer av strategin att två klassificeringar av format uppstår:

- **Källformat** ursprungliga format
  - Kan användas och hanteras i arkivet?
- **Derivatformat** formaten efter konvertering, antingen
  - För att kunna använda och hantera i arkivet
  - För att underlätta att allmänheten tar del av (spridningsexemplar)
    - Allmänheten ska ha rätt att ta del av den ursprungliga arkiverade handlingen

Arkivrättsliga krav

-
- TeK
-
-
-
-
-
-

TeK och ArK

... det finns en mängd format som är att betrakta som arkivbeständiga men det betyder inte per automatik att [arkivmyndigheten] tar emot alla vid [överlämnande till dem]. Anledning till detta är att det är nödvändigt att hålla ner antalet format för att underlätta förvaltningen av det [elektroniska] arkivbeståndet. ...

Anonymiserad citat

TeK och ArK

TeK → Beständighet

... det finns en mängd format som är att betrakta som **[beständiga]** men det betyder inte per automatik att [arkivmyndigheten] tar emot alla vid [överlämnande till dem]. **Anledning till detta är att det är nödvändigt att hålla ner antalet format för att underlätta förvaltningen av det [elektroniska] arkivbeståndet. ... [arkivbeständighet]**

ArK → Arkivbeständighet

TeK

- Vad som krävs [av digitaltekniska materiel och metoder] för att framställa elektroniska handlingar som är eller har förutsättningar för arkivbeständighet
- ”Framställning” avser ”för första gången”, till exempel
  - till en ”digital fil” (eng. born digital) eller
  - från en datafil till en ny datafil (konvertering)
- Inga krav på att framställa, till exempel konvertera befintliga handlingar, i vart fall inte som en följd av TeK

TeK

Vad är lämpligt med hänsyn till behovet av beständighet för olika fall?

Vad är behovet?

- Handlingens funktionella skick – handlingens syfte och värde
  - Verksamheten
  - Arkivlagen, men även andra behov, till exempel personlig integritet, sekretess, säkerhet
- Strategin för bevarande
  - Verksamheten
  - Krav från arkivmyndigheten eller annan med motsvarande ansvar

TeK

Ett exempel

- Ett allmänt krav är att kryptering är *inte lämpligt för beständigheten* av en elektronisk handling
- Varje verksamhet måste fortfarande överväga om *användningen* av kryptering överväger behovet av beständighet
- Arkivmyndigheten får sedan kräva dekryptering vid överlämnande

TeK

Jämför övriga krav

- Förlustfri och förlustgivande komprimering
- Patent och licenser
- ...
- Kan arkivmyndighet ställa andra krav vid överlämnande?

TeK

De tekniska kraven är alltså ett utbud för att kunna uppfylla behoven för olika fall

- Varför de tekniska kraven har uppfattats ”motsägande” av vissa
Vad för olika fall krävs [av materiel och metoder]?
- specifikationer och program, och
- utvärdering av programmen och formaten som implementeras (mätbarhet)
  - referensimplementeringar
  - tekniska kontroller

TeK

Vad händer om det finns behov av andra materiel och metoder än vad som finns i TeK?

- Kontakta er arkivmyndighet eller annan med motsvarande ansvar:
  1. Har de förutsättningarna för att använda och hantera handlingarna i andra tekniska skick i ursprungligt skick
  2. Kan handlingen konverteras till ett tekniskt skick som de kan använda och hantera
    - 3 §, 10 § arkivlagen (funktionellt skick, gallring)
    - Strategi för bevarande

-
- **ArK**
-
-
-
-
-
-

Ark

Kan alltså omfatta

- ”leveransspecifikationer”
- krav på användning av materiel och metoder
- gallring

Alla tre typerna av krav finns i RA-FS 2009:2.

Ark

Arkivmyndigheter eller annan med motsvarande ansvar ska utgå från TeK men

- bestämmer vad som är arkivbeständigt, det vill säga
  - vad som uppfyller arkivlagens ändamål,
  - vad som kan användas och hantera i deras arkiv, och
- (det följer) kan avvika vid behov, till exempel
  - introducera egna krav för olika fall eller uttryckligen förbjuda vissa tekniska krav i TeK

ArK

Om tekniska krav i TeK inte uttryckligen förbjuds genom en ArK

- Verksamheter kan förutsätta att de tekniska kraven i TeK kommer framställa elektroniska handlingar som är eller kan bli arkivbeständiga
  - Uppfylla 3 § arkivlagen (1990:782)
  - Överlämnas till arkivmyndigheten eller annan med motsvarande ansvar
- Det vill säga, handlingar är beständiga

Slut på kärlek